

Examensarbete, Högskolan på Åland, Utbildningsprogrammet för Hospitality
Management

EVENEMANGSSÄKERHET

Fallstudie: Hur arbetar evenemangsarrangörer på Åland?

Sara Olsson

32:2018

Datum för godkännande: 01.12.18
Handledare: Therese Sjöblom

EXAMENSARBETE

Högskolan på Åland

Utbildningsprogram:	Hospitality Management
Författare:	Sara Olsson
Arbetets namn:	Evenemangssäkerhet - Fallstudie: Hur arbetar evenemangsarrangörer på Åland?
Handledare:	Therese Sjöblom
Uppdragsgivare:	

Abstrakt
<p>Evenemang av olika slag har alltid präglats av att de besöks av stora folkmängder. Med detta landar ett ansvar på arrangörerna att trygga deltagarnas säkerhet från olika riskfaktorer. Syftet med denna undersökning är att ta reda på vilka risker som finns i samband med evenemang på Åland, samt hur arrangörerna arbetar för att förebygga dessa risker och hur de arbetar med säkerheten under evenemangets gång. Frågeställningarna som detta arbete baserar sig på är: Vilka risker finns det när man arrangerar ett evenemang? Hur arbetar arrangörer med säkerheten innan evenemanget? Hur arbetar arrangörer med evenemangssäkerhet under evenemanget?</p> <p>Undersökningens resultat baserar sig på kvalitativa intervjuer gjorda med fyra respondenter som arbetar med säkerhet vid evenemang på Åland. Respondenterna hålls anonyma. Resultatet visar att det finns risker i samband med evenemang som arrangeras på Åland. Arrangörerna arbetar förebyggande inför evenemanget med olika metoder för att kunna göra åtgärder för att minska riskerna. Under evenemangets gång finns det ordningsvakter på evenemangen som sköter säkerheten och övervakar besökarens och personalens säkerhet.</p>

Nyckelord (sökord)
Evenemang, säkerhet, risk, folkhantering, ordningsvakt

Högskolans serienummer:	ISSN:	Språk:	Sidantal:
32:2018	1458-1531	Svenska	46 sidor

Inlämningsdatum:	Presentationsdatum:	Datum för godkännande:
01.12.2018	29.11.2018	01.12.2018

DEGREE THESIS

Åland University of Applied Sciences

Study program:	Hospitality Management
Author:	Sara Olsson
Title:	Event Safety - Case Study: How Does Event Managers Work with Safety at Events in the Åland Islands?
Academic Supervisor:	Therese Sjöblom
Technical Supervisor:	

Abstract

Events of different types have always been characterized by the huge amounts of visitors. With this comes a big responsibility for the event organizers to make sure that the visitors are safe from different risk factors.

The purpose of this work is to find out what types of risks there are when arranging an event on the Åland Islands, and to understand how the organizers work to prevent these risks and how they work with safety during the event. This work is based of the following questions: What risks are there when organizing an event? How does the organizers work with safety before the event? How does organizers work with safety during the event?

The result of this work is based of a survey with qualitative interviews with four people who work with safety at events on Åland. The respondents will be kept anonymous.

The result shows that there are risks when arranging an event on the Åland islands. The organizers are working with different methods to prevent these risks. During the event there are stewards that manage the security and monitors the safety of the visitors and staff.

Keywords

Event, safety, risk, crowd management, steward,

Serial number:	ISSN:	Language:	Number of pages:
32:2018	1458-1531	Swedish	46 pages

Handed in:	Date of presentation:	Approved on:
01.12.2018	29.11.2018	01.12.2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	6
1.1 Syfte	6
1.2 Avgränsningar	7
1.3 Frågeställningar	7
1.4 Metod	7
1.5 Urvalsmetod	8
1.6 Reliabilitet och validitet	8
1.7 Teoretisk referensram	9
1.8 Arbetets struktur	10
2. TEORI	12
2.1 Vad är evenemangssäkerhet?	12
2.2 Förebyggande säkerhetsarbete	13
2.2.1 Riskidentifikation	14
2.2.2 Riskanalys	16
2.3 Säkerhet under evenemanget	18
2.3.1 Hantering av folkmassor	18
2.3.2 Ordningsvakter	22
2.3.3 Försäljning av alkohol	24
2.3.4 Brandsäkerhet	25
2.4. Evenemang på Åland	27
2.4.1 Utbud av evenemang på Åland	27
2.4.2 Ansökningar som måste göras för att arrangera ett evenemang på Åland	28
3. EMPIRI	30
3.1 Presentation av informanter	30
3.1.1 Informant 1	30
3.1.2 Informant 2	30
3.1.3 Informant 3	30
3.1.4 Informant 4	30
3.2 Resultat av intervjuer	31
3.2.1 Evenemangets säkerhetspersonal	31
3.2.2 Risker kring evenemangen	31
3.2.3 Kommunikation med evenemangsbesökare	33
3.2.4 Ordningsvakter	34
3.2.5 Försäljning av alkohol	36
3.2.6 Samarbete med myndigheter	37

4. DISKUSSION	38
5. SLUTSATS	41
5.1 Förslag på vidare forskning	42
KÄLLOR	43
BILAGOR	46

1. INLEDNING

Evenemang av olika slag har alltid präglats av att de besöks av stora folkmängder. Med detta landar ett ansvar på arrangörerna att trygga deltagarnas säkerhet från olika riskfaktorer.

Riskerna vid evenemang kan vara terrorism, grupper av folk som hyser agg mot varandra till exempel vid en demonstration, väderrelaterade risker, sjukdomsfall, våld, alkohol och drogrelaterade risker (Getz, 2013, s. 303).

Det är ett högst aktuellt ämne inom evenemangsbranschen idag, då olika evenemang världen över har blivit mål för terroristaktioner där sedan flertalet evenemangsbesökare har skadats eller avlidit. Två exempel är Ariana Grandes konsert i Manchester Arena där 22 personer avled (Tacopino, 2017), samt Las Vegas Country Music Festival där 59 avled och över 500 skadades (Hernandez, D., McCarthy, T. & McGowan, M. 2017). I Sverige har inträffat flertalet våldtäkter och sexuella övergrepp i samband med olika festivaler, bland annat Bråvallafestivalen 2017 hade 4 fall av misstänkt våldtäkt och 23 fall av sexuellt ofredande. (Laurell, 2017).

Mitt intresse för evenemangssäkerhet väcktes i samband med IFK Mariehamns Champions League kvalmatch som spelades på Åland under sommaren 2017. Säkerhetspådraget inför denna match blev väldigt omtalat i media då IFK Mariehamns motståndare Legia Warsaw från Polen har en supporterskara som är kända för att vara våldsamma (Lindström, 2017). Detta ledde till att jag blev intresserad av att undersöka hur det går till när en evenemangsarrangör arbetar när det kommer till säkerheten kring evenemanget. I detta arbete tar jag upp både den förebyggande fasen, samt hur arrangören arbetar med säkerheten under själva evenemangets gång.

1.1 Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka hur evenemangsarrangörer jobbar med säkerheten, både i förebyggande syfte samt under evenemangets gång.

1.2 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa mitt arbete till det säkerhetsarbete som utförs i förebyggande syfte och under själva evenemanget. Texten kommer därför inte att behandla utvärderingsfasen i detta arbete. Inom det förebyggande säkerhetsarbetet kommer texten ta upp riskidentifikation och riskanalys. Inom evenemangssäkerhet under evenemangets gång kommer arbetet behandla hur man hanterar folkmassor, hur en ordningsvakt arbetar samt alkoholservice och brandsäkerhet. Arbetet har även avgränsats geografiskt till evenemang på Åland.

Arbetet är även avgränsat genom att inte ta upp de finansiella riskerna vid evenemang, samt att texten inte fördjupas i olika lagar och tillstånd som en arrangör måste ansöka om då det skulle bli för omfattande, och därför tas det inte upp det i någon större omfattning i teoridelen.

1.3 Frågeställningar

Frågeställningarna arbetet baserar sig på är

- Vilka risker finns det när man arrangerar ett evenemang?
- Hur arbetar arrangörer med säkerhet innan evenemanget?
- Hur arbetar arrangörer med evenemangssäkerhet under evenemanget?

1.4 Metod

Arbetet baserar sig på en kvalitativ undersökning där jag personligen intervjuar informanter angående evenemangssäkerheten vid deras evenemang. Denna metod passar bäst för arbetet då det ger en möjlighet att få en djupare förståelse genom intervjuer där det ställs öppna frågor till informanterna. Frågorna kommer omfatta de delar som arbetet tar upp i teorin.

Informanterna har alla hand om säkerhetsfrågor vid evenemang på Åland, och de kommer hållas anonyma i detta arbete.

En kvalitativ undersökning som är genomförd på ett bra sätt ger information i text- och bildformat. Den som genomför undersökningen påverkar resultatet i viss mån, analysen tolkas och undersökningen kräver att man har ett helhetsperspektiv (Christensen, L. Engdahl, N. Gräås, C. & Haglund, 2016, s. 67).

1.5 Urvalsmetod

Informanterna har valt så att arbetet ska ge en så bred bild som möjligt av säkerhetsarbetet som görs vid evenemang på Åland. Jag har intervjuat fyra personer som alla arbetar med säkerhetsfrågor åt fyra olika evenemang på Åland. Evenemangens storlek och karaktär varierar. De minsta evenemangen har ett hundratal besökare, och de största har över 5 000 besökare.

Eftersom arbetet inte vill undersöka en stor mängd utan vill göra en undersökning för att få en djupare insikt, så har jag valt att göra ett strategiskt urval av vilka informanter som intervjuats. Urvalet kommer vara så heterogent som möjligt, det vill säga informanterna som intervjuas kommer från olika typer av evenemang (Christensen, L. Engdahl, N. Gräås, C. & Haglund, L., 2016 , s. 129-130).

1.6 Reliabilitet och validitet

Christensen, Engdahl, Gräås & Haglund säger i boken Marknadsundersökning - en handbok att reliabilitet handlar om själva undersökningens resultat kan upprepas om undersökningen genomförs på samma tillvägagångssätt som beskrivs i undersökningens rapport. (Christensen, L. Engdahl, N. Gräås, C. & Haglund, 2016, s. 308)

Reliabiliteten i arbetet är ganska hög. Intervjuerna är utförda med enbart fyra evenemang, och att resultatet därför skulle kunna bli annorlunda om fyra andra evenemang undersökts.

Respondenterna var dock väldigt tydliga i sina svar på mina frågor, och de hade inte några problem att förstå frågorna på rätt sätt under intervjuerna. Fyra olika typer av evenemang med olika målgrupper valdes för att få en så bred bild som möjligt. Vad som skulle höjt resultatets reliabilitet ytterligare skulle varit om jag hade haft möjligheten att intervjua någon från ett evenemang som var i uppstartningsfasen, eftersom enbart jag intervjuade evenemang som hade pågått i flera år och därför redan har ett utarbetat säkerhetstänk.

Christensen, Engdahl, Gräås & Haglund skriver även om begreppet validitet. De säger att validitet kan delas upp i två separata begrepp. Intern validitet och extern validitet. Den interna validiteten är ett begrepp som sammanfattar undersökningens trovärdighet, alltså om undersökningen överensstämmer med verkligheten. Den externa validiteten är ett begrepp som handlar om graden av generaliserbarhet, det vill säga om undersökningen visar en tillräckligt bra helhetsbild av det område som undersöks så att resultatet uppfattas som trovärdigt. För att hög validitet ska kunna uppnås så måste både den interna och externa validiteten vara hög. (Christensen, L. Engdahl, N. Gräås, C. & Haglund, 2016, s. 309-310)

Resultatet i undersökningen har hög validitet då jag kan se att respondenterna uppfattade de öppna intervjufrågor på ett korrekt sätt utifrån de svar som de gav på frågorna. De respondenter som genom ett strategiskt urval valdes att intervjuas har stor kunskap inom evenemangssäkerhet och jobbat många år inom sina respektive evenemang, vilket ger resultatet hög trovärdighet.

1.7 Teoretisk referensram

Den teoretiska referensramen för det här arbetet består till största del av böcker som behandlar riskmanagement och säkerhet.

Event Studies valdes för att få en förklaring på begreppet evenemang.

Säkerhetsguide för evenemang valdes att använda som informationskälla till hur säkerhetsarbetet fungerar under evenemangets gång.

Böckerna *Risk Management for Meetings and Events*, *Management of Event Operations* och *Event Risk Management and Safety* är tre böcker som arbetet använder sig av då de har mycket teorier om förebyggande säkerhetsarbete. Här finns de olika begreppen inom riskidentifiering och riskanalys. *Säkerhetsboken 2.0* behandlas i stycket om brandsäkerhet.

Ålands landskapslag om ordningsvakter och den finska alkohollagen är två lagtexter texten behandlar då jag anser att det är viktigt att veta vilka lagar som styr ordningsvakternas arbete samt serveringen av alkohol.

Turismstrategi 2012-2022 är ett dokument från Ålands Landskapsregering som valdes att använda för att redogöra hur evenemangsutbudet ser ut på Åland. *Att tänka på när man anordnar en offentlig tillställning* är ett dokument från Polisstyrelsen i Finland, som använts då det är ett dokument som berättar vilka ansökningar till olika myndigheter som måste göras i samband med ett evenemang.

1.8 Arbetets struktur

I kapitel ett behandlas uppsatsens syfte, frågeställningar, avgränsningar, metod samt den teoretiska referensramen för arbetet

Kapitel två tar upp teorin som är uppdelad i tre delar. I kapitlet definieras först de olika delarna, evenemang, säkerhet och risk. Resten av kapitlet tar sedan upp evenemangens olika risker, riskidentifikationsmetoder och riskanalys, sist i kapitlet behandlas säkerhetsarbetet under evenemangets gång.

I det tredje kapitlet beskrivs de olika informanterna, vilka frågor som ställts under intervjun samt svaren som respondenterna gett. Den empiriska delen består av kvalitativa intervjuer

som jag genomfört med olika evenemangsarrangörer eller säkerhetsansvariga vid ett evenemang.

Kapitel fyra diskuterar jag vad jag fått för information under intervjuerna samt en sammanfattning om vad för insikter jag fått tack vare informationen som kom fram.

I kapitel fem finns slutsats, samt förslag på vidare forskning.

2. TEORI

2.1 Vad är evenemangssäkerhet?

Getz definierar events på följande sätt i boken *Event Studies - Theory, Research and Policy for Planned Events*:

Events, by definition, have a beginning and an end. They are temporal phenomena, and with planned events the event programme or schedule is generally planned in detail and well publicized in advance. Planned events are also usually confined to particular places, although the space involved might be a specific facility, a very large open space, or many locations simultaneously or in sequence
(Getz, 2013, s. 37).

I min uppsats kommer det svenska ordet evenemang att användas istället för det engelska ordet event.

Evenemang enligt Getz är alltså något som har en början och ett slut, de har ett planerat program som är förberett innan evenemanget startar. Evenemang hålls på ett visst avgränsat område, men detta område kan vara en specifik byggnad eller ett större öppet område eller till och med på flera olika platser samtidigt (Getz, 2013, s. 37).

Evenemangssäkerhet består av flera olika komponenter, den första delen innebär därmed att innan evenemanget går av stapeln måste arrangören analysera vad som kan gå fel, identifiera de olika riskerna som finns samt beräkna sannolikheten att dessa risker kommer inträffa, och vilken påverkan riskerna skulle ha om de inträffade. När denna analys är gjord kan arrangören dra nytta av det och sedan ta beslut om vad som kan göras för att förhindra att dessa risker kommer att ske, samt skapa en aktionsplan som personal kan följa om någonting skulle gå fel (Tum, J., Norton, P. & NEvan Wright, J., 2006, s. 150).

Arrangören är ansvarig för att se över de olika riskerna som kan uppstå i samband med evenemanget för att trygga säkerheten. I vissa organisationer finns en organisatör och en

säkerhetsansvarig, då är det viktigt att dessa samarbetar genom planeringsprocessen och har en tydlig arbetsfördelning för att göra ett så grundligt säkerhetsarbete som möjligt (Silvers, 2009, s. 17-20).

Den andra komponenten av evenemangssäkerheten är det aktiva arbetet som görs under evenemangets gång. Här jobbar ordningsvakter och även resterande personal med att måna om evenemangsdeltagarnas säkerhet samtidigt som de ska ha en bra framförhållning om det skulle inträffa någonting oväntat. Genom att vara uppmärksamma och alltid vara beredda att agera om det skulle inträffa något som utgör en säkerhetsrisk under evenemanget så kan ordningsvakterna ge besökarna en säker och trygg upplevelse (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 175).

2.2 Förebyggande säkerhetsarbete

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap definierar en risk på följande sätt i *Säkerhetsguide för evenemang*:

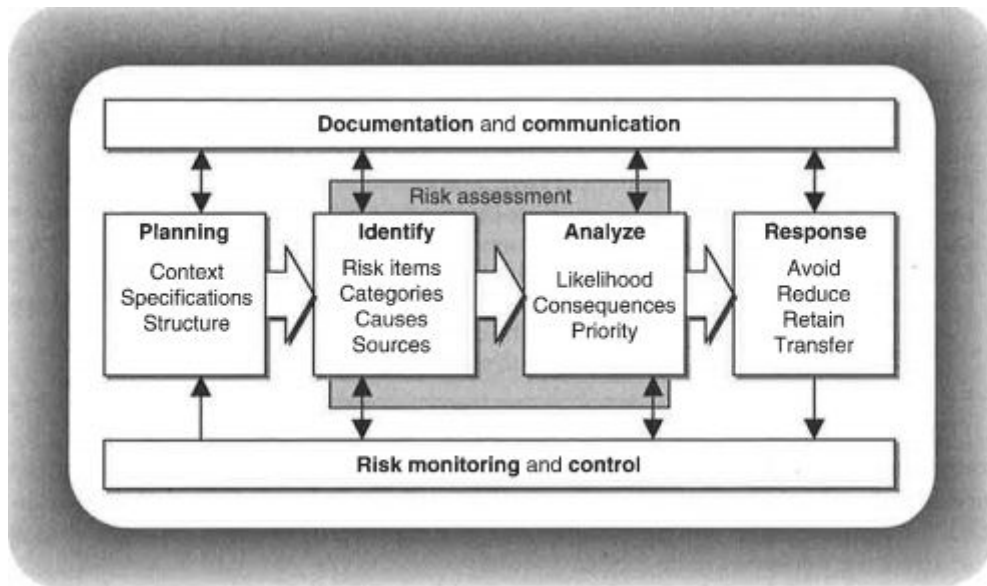
En risk kan beskrivas som en sammanvägning av sannolikheten för att en händelse ska inträffa och de (negativa) konsekvenser händelsen kan tänkas leda till

(Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 29).

Tum beskriver det förebyggande säkerhetsarbetet som en del av planeringsprocessen där arrangören måste sätta sig ner och identifiera vilka risker som finns i samband med evenemanget, samt analysera hur stor sannolikhet det är att dessa risker kommer inträffa och vilken inverkan de kommer ha på evenemangets deltagare och personal (Tum, J., Norton, P. & Nevan Wright, J., 2006, s. 156-157).

Silvers har samma tankar gällande identifiering och analysering av de olika riskerna, som måste göras i ett förebyggande syfte. Hon anser att identifieringen av risker innebär att arrangören ska kategorisera riskerna och försöka se vilka faktorer som är orsakerna till riskerna. Analyseringsfasen anser hon att innebär att arrangören måste fundera på hur

sannolikt det är att riskerna inträffar, och vilka konsekvenser de skulle ha på evenemanget (Silvers, 2009, s. 25). Figur 1 visar risk management processen.

Figur 1. Figuren visar Risk management processen enligt Silvers (Silvers, 2009, s. 25).

2.2.1 Riskidentifikation

Tarlow anser att riskidentifikationen lättast börjas med att arrangören sätter sig ner och funderar på frågor som:

- Antalet evenemangsdeltagare?
- Vilken typ av personer kommer delta i evenemanget? Familjer? Ungdomar? Äldre?
- Vilken typ av evenemang är det som kommer arrangeras? (Tarlow, 2002, s. 31)

Även Silver är inne på samma spår och anser att identifikationsprocessen bäst påbörjas genom att arrangören ställer dessa frågor till sig själv:

- Vem/vad kan komma till skada?
- Vad kan orsaka denna skada?
- Vilka konsekvenser? (Silvers, 2009, s. 35)

Efter att arrangören har funderat på dessa frågor finns det flera olika metoder att välja mellan för att försöka identifiera så många risker som möjligt. Finns det en planeringsgrupp så kan brainstorming vara ett bra alternativ, eller så håller man ett möte speciellt inriktat på riskerna med evenemanget och då ska alla deltagande ha funderat ut vilka risker som finns inom dennes område. Arrangören kan välja att titta igenom olika dokument, som till exempel säkerhetsplanen och schemat för evenemanget, och därifrån hitta brister som måste åtgärdas. Intervjuer med de personer som ansvarar för olika områden kan också visa sig värdefullt, eftersom man då kan se om det finns några brister på det området eller om det finns några missuppfattningar. Kartläggning av risker och SWOT-analys (Strength Weakness Opportunities Threats) är ytterligare två tekniker som är bra att använda sig av. Kartläggning av risker är en bra teknik att använda när arrangören vill identifiera de olika riskerna som finns på det fysiska området för evenemanget. SWOT-analysen ger arrangören en bild av vilka svagheter och hot som finns för evenemanget, men även en positiv sida där man kan se vilka styrkor och möjligheter som finns och som arrangören därefter kan dra nytta av (Silvers, 2009, s. 36-38).

Silvers beskriver i boken *Risk Management for Meetings and Events* olika risker som finns i samband med evenemang. De kan delas in i två olika grupper; risker för deltagaren och risker för arrangören (Silvers, 2009, s. 5-6).

Risker för deltagaren är de olika faktorer som kan orsaka problem eller fysisk skada för deltagaren av evenemanget. Följande faktorer beskriver Silvers:

- Väderrelaterade risker, som blixtnedslag, är en faktor som arrangören måste ta i beaktande om evenemanget hålls utomhus
- Brandrisken och dåligt markerade nödutgångar
- Attraktioner eller aktiviteter som kan orsaka skador
- Deltagare med olika affiliationer som på så vis hamnar i konflikt med varandra, till exempel vid demonstrationer eller fotbollsmatcher
- Dåligt konstruerade evenemangsområden, till exempel om det ligger lösa sladdar som då utgör en snubbelrisk
- Utbildad personal på evenemanget (Silvers, 2009, s. 5-6).

Riskerna för deltagaren beskrivs även av Tarlow. Han tar upp flera risker som Silvers nämner, men han har även inkluderat följande risker:

- Brott av olika slag, till exempel stöld, misshandel och våldtäkt
- Terrorattentat (Tarlow, 2002, s. 43-48)

Riskerna för arrangören är till viss del samma som för deltagaren. Här listar Silvers olika faktorer som kan orsaka problem eller fysisk skada för personalen, men även skada på området/lokalen tas upp här:

- Väderrelaterade risker
- Brandrisken och vandalism
- Deltagarnas beteende kan bli hotfullt eller okontrollerbart
- Alkohol- eller drogpåverkade deltagare
- Brist på kommunikation mellan personalen, mellan personalen och ledningen samt mellan ledningen och olika myndigheter.
- För lite personal i relation till evenemangets storlek
- Utbildad personal (Silvers, 2009, s. 5-6)

Utöver dessa risker ska terrorattentat också nämnas som en riskfaktor för arrangören (Tarlow, 2002, 43-48).

2.2.2 Riskanalys

Silvers anser sedan att efter arrangören gjort en riskidentifikation måste en riskanalys genomföras. Analysen går ut på att titta på varje risk och sedan fundera på vad som kan vara orsaken till att just den risken ska inträffa. När arrangören har analyserat orsakerna så måste hen även analysera hur stor sannolikhet det är att den risken kommer inträffa och vilka konsekvenser det kommer ha om det sker (Silvers, 2009, s. 38).

När arrangören genomför analysen måste hen komma ihåg att titta på de *direkta faktorerna*, det vill säga de faktorer som orsakar direkt skada på person, egendom eller omgivningen. De *indirekta faktorerna* som också måste tas i beaktande är ekonomin, lagar och politiska händelser som kan utgöra en risk för evenemanget (Silvers, 2009, s. 39).

Risikanalysen ger arrangören en omfattande bild gällande vilka konsekvenser de olika riskerna innebär. Utifrån analysen kan sedan arrangören skapa olika planer för att på bästa sätt minska sannolikheten för att riskerna ska inträffa. Arrangören kan också arbeta fram olika planer för hur personalen och arrangören ska agera om någon av riskerna inträffar under evenemanget, på så vis är man väl förberedd och kan hantera konsekvenserna på ett bättre sätt (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 29).

Det finns ett par olika tekniker för att genomföra en riskanalys. Nedan beskrivs några tekniker.

Cause/Effect analysis, som på svenska kan översättas till orsak/påverkan, är en analysmetod där arrangören jobbar på att fundera ut orsaker eller faktorer som kan ha en positiv eller negativ påverkan på evenemanget. Som arrangör kan man till exempel ställa sig frågan "Varför skadar sig så många av våra festivaldeltagare sig?". För att hitta ett svar på den frågan kan arrangören då dela in orsakerna i olika kategorier, till exempel alkoholserving och områdesplanering. Sedan kan arrangören gå djupare in på dessa olika kategorier och hitta olika faktorer som påverkar negativt. Exempelvis så kanske det serveras för mycket stark alkohol och det kanske finns lösa sladdar på festivalområdet som utgör en snubbelrisk (Silvers, 2009, s. 39).

Decision Tree Analysis, på svenska översatt till beslutsanalys, är en metod Silvers vidare diskuterar. Arrangören kan använda denna metod när hen måste ta beslut om vilket sätt som är säkrast att välja när det gäller att förebygga att en viss risk ska inträffa. Det innebär alltså att när en arrangör har två eller flera olika alternativ att välja mellan för att minska sannolikheten för att en risk kommer inträffa, så kan hen titta på olika faktorer för att besluta vilket alternativ som är bäst. Alternativen har olika fördelar, nackdelar och kostnader och

denna metod gör det lättare för arrangören att analysera detta för att komma till ett beslut (Silvers, 2009, s. 39).

Probability/Severity Matrix, som på svenska blir sannolikhet/allvarsgrad matris, är en metod som myndigheten för samhällsskydd och beredskap tar upp i *Säkerhetsguide för evenemang*. Denna analysmetod använder man sig av när vill göra en uppskattning av hur sannolikt det är att en viss risk kommer att inträffa, för att sedan även analysera hur allvarligt det skulle vara om den risken inträffar. Det vanligaste är att man delar in sannolikhetsgraden i fem olika stadier: Mycket osannolikt - osannolikt - viss sannolikhet - sannolikt - mycket sannolikt. Allvarsgraden delas också in i fem stadier: Liten fara - begränsad fara - farlig - kritisk - katastrofal. Utifrån vart risken hamnar i matrisen kan arrangören sedan bestämma om man måste bevaka risken eller om man måste eliminera den (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 30). Figur 2 visar ett exempel på en Probability/Severity Matrix från *Säkerhetsguide för evenemang*.

	1. LITEN FARA	2. BEGRÄNSAD FARA	3. FARLIG	4. KRITISK	5. KATASTROFAL
1. Mycket osannolikt	BEVAKA	BEVAKA	BEVAKA	BEVAKA	HANTERA
2. Osannolikt	BEVAKA	BEVAKA	BEVAKA	HANTERA	ELIMINERA
3. Viss sannolikhet	BEVAKA	BEVAKA	HANTERA	ELIMINERA	ELIMINERA
4. Sannolikt	BEVAKA	HANTERA	ELIMINERA	ELIMINERA	ELIMINERA
5. Mycket sannolikt	HANTERA	ELIMINERA	ELIMINERA	ELIMINERA	ELIMINERA

Figur 2 visar analysmetoden *Probability/Severity Matrix* (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 30).

2.3 Säkerhet under evenemanget

2.3.1 Hantering av folkmassor

Evenemang präglas av att de besöks av stora folkmassor. Festivaler världen över har växt i storlek, tittar man till exempel på Coachella som arrangeras i Kalifornien, USA så hade festivalen när den arrangerades 2016 cirka 99 000 besökare per dag (Faughnder 2016). Även

konventioner har växt så det knakar under de senaste åren, 2017 hade Comic Con i San Diego, USA över 130 000 besökare (Rowe 2017).

Evenemang där folkmassor samlas måste alltså ha en förståelse för hur folkmassor fungerar, samt ha en plan på hur man vill kontrollera dessa folkmassor för att trygga säkerheten.

För att kunna hantera en folkmassa så måste de som är ansvariga för säkerheten ha en grundläggande kunskap i hur folkmassor fungerar. Tarlow anser att folkmassor har fem attribut som den säkerhetsansvarige bör ha kunskap om;

- Folkmassor vill växa i storlek
- Folkmassor skapar en jämställdhet
- Folkmassor försöker alltid bli mer kompakta
- Folkmassor flyttar sig och söker en riktning
- Stillastående folkmassor söker en urladdning eller rytm (Tarlow, 2002, s. 90)

Detta är viktigt att veta, till exempel om det sker en olycka under evenemanget och någon skadar sig. Det ideala skulle då vara att folkmassan flyttar sig så att personal och ambulanspersonal har lätt att komma fram till den skadade deltagaren. Det som vanligtvis sker i verkligheten är dock att folkmassan skapar en ring runt den skadade och försvårar framkomsten för både personal och ambulanspersonal.

Folkmassor består av individer. I och med att människan är flockvarelser i behov av acceptans från den övriga flocken, så är det alltid möjligt att individen agerar på ett annorlunda sätt än hen vanligtvis skulle göra under normala omständigheter när hen hamnar i en folkmassa (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 151).

Det finns olika typer av folkmassor. Det finns planerade och oplanerade folkmassor. De oplanerade folkmassorna uppstår till exempel på gatorna när det har hänt en olycka, medan de planerade folkmassorna uppstår vid olika planerade tillställningar och evenemang (Tarlow, 2002, s. 92).

Folkmassor kan även ha olika karaktärsdrag som gör att de reagerar olika på situationer som kan uppstå. Nedan beskrivs ett par exempel som Tarlow tar upp:

Det finns folkmassor som har ett *specifikt mål*, dessa folkmassor är lätta att urskilja och är lätta att ta kontroll över (Tarlow, 2002, s. 93).

Folkmassor som *flyr* i panik när de uppfattar ett hot är ett karaktärsdrag som evenemangsarrangörer vill undvika till vilket pris som helst. Dessa folkmassor kan skapa otroligt mycket skada då människor i panik gör vad som helst för att rädda sig själv från fara (Tarlow, 2002, s. 93).

Den *nej-sägande* folkmassan har karaktärsdraget att de vägrar att göra vad arrangören eller myndigheter, som till exempel polis eller brandkår, säger åt dem att göra. Dessa folkmassor är svåra att kontrollera på grund av dess storlek (Tarlow, 2002, s. 93).

Sedan finns det folkmassor som har karaktärsdraget att de *firar* någonting specifikt. Det kan till exempel vara en seger i en sportmatch eller en vinst i ett politiskt val, och denna folkmassa har inget annat i tankarna än att fira och ha en rolig stund (Tarlow, 2002, s.93).

Det finns några faktorer som Tarlow tar upp som gör att det är mer sannolikt att arrangören skulle tappa kontrollen över deltagarna:

- Evenemangsdeltagarna består till stor del av unga personer
- Det är sommar och fint väder
- Alkohol
- En stor folkmassa som är uttråkad
- Otillräckligt med säkerhetspersonal
- Mörker, vilket leder till en möjlighet för personer att bli mer anonyma (Tarlow, 2002, s. 98-99)

För att lyckas med hanteringen av folkmassor vid ett evenemang finns det tre grundförutsättningar: förståelse för situationen, struktur som gynnar hantering av folkmassor, bra kommunikation (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 155).

Arrangören måste ha en förståelse av situationen samt sina besökare för att på bästa sätt kunna möta de förväntningar och behov som uppstår under evenemangets gång. Negativa känslor kan byggas upp och förstärkas om många besökare blir besvikna eller irriterade på samma gång, och detta kan leda till att hela evenemanget spårar ur. Bästa sättet att förebygga detta är genom att bygga upp en kunskapsbas om sina besökare innan evenemanget, samt hålla koll på besökarna under evenemangets gång. Genom att hålla uppsikt över situationen kan personalen snabbt identifiera om det börjar spridas missnöje bland besökarna, och sedan agera efter det för att förhindra att missnöjet växer och skapar problem (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 156).

Strukturer som gynnar folkmassor är indelat i olika delar. Dels måste arrangören och personalen ha kompetensen som krävs för att kunna hantera och analysera folkmassan, dels för att kunna identifiera förändringar. Personalstyrkan bör vara tillräckligt stor för att kunna hantera situationer som uppstår, och de ska även ha kunskapen om hur de ska agera om det behövs. Finns det färdigt utarbetade planer för hur detta arbete ska utföras så underlättar det för personalen när de ska försöka styra folkmassan om någonting inte går som det är tänkt under evenemanget. Själva strukturen på evenemangsområdet bör också tänkas över så att det gynnar hanteringen av folkmassan. Arrangören bör försöka utforma evenemangsområdet så att det inte finns några flaskhalsar vid entréer och utgångar, samt att det finns ett genomtänkt kösystem (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 156).

Hur arrangören kommunicerar med sina besökare är den sista biten som skapar en god förutsättning för hanteringen av folkmassor. Informationen besökaren har tillgång till är en viktig del och den bör vara utformad på ett så enkelt och tydligt sätt som möjligt, för att minska risken för missförstånd. Den första informationen besökaren får är den som hen får på förhand. Denna information kan finnas på evenemangets hemsida, på affischer, på biljetten eller programblad. Här är det bra om besökaren kan hitta information om olika tider, hur hen tar sig till och från evenemanget, priser, regler som gäller på evenemanget och eventuella

åldersgränser som finns. Genom att förse besökaren med denna information så ges hen möjlighet att vara så förberedd som möjligt på förhand, och då minskar risken för oönskade överraskningar när besökaren anländer till evenemanget. På evenemangsområdet måste arrangören sedan se till att det finns tillräckligt med hänvisande information, som till exempel skyltar och kartor så att besökarna kan hitta till olika platser på evenemanget. Personalen på evenemanget ska också vara tillräckligt informerad så att de kan svara på de mest grundläggande frågorna, och de ska även veta till vem de ska vända sig om de får en fråga som de inte vet svaret på (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 157).

Arrangören kan även behöva kommunicera direkt med besökarna och uppmana dem att göra en viss sak under evenemangets gång. När arrangören vill styra folkmassan på ett visst sätt är det bäst att alla besökare får informationen på samma sätt, samt att informationen är väldigt tydlig. Det finns flera olika sätt att kommunicera med besökarna. Finns det en konferencier eller värd vid evenemanget så kan denna informera, annars kan man använda sig av evenemangets ljudanläggning. Storbildsskärmar är ett effektivt sätt för då förses alla med samma information, kommer informationen via en ljudanläggning finns det större risk att en del av besökarna missar informationen eller att de inte hör vad som sägs. Behöver personalen försöka styra folkmassan åt ett visst håll eller uppmärksamma bara en del av besökarna så kan man använda sig av megafoner och personliga uppmaningar (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2015, s. 157-158).

2.3.2 Ordningsvakter

På Åland finns en landskapslag om ordningsvakter som trädde i kraft 1 juni 2010. En ordningsvakt på Åland måste ha fyllt 18 år, ha personliga egenskaper som anses vara lämpliga för arbetsuppgiften samt ha genomgått utbildningen till ordningsvakt som arrangeras av Ålands landskapsregering. Den som ansöker om att få bli ordningsvakt måste godkännas av Ålands Polismyndighet (Ålands Landskapsregering, 2010, s. 108).

Enligt landskapslagen om ordningsvakter är ordningsvaktens arbetsuppgift att trygga säkerheten samt att jobba med att förhindra brott i förebyggande syfte. Om polis eller andra

räddningsmyndigheter kallas till platsen ska ordningsvakterna följa deras direktiv (Ålands Landskapsregering, 2010, s. 105). Ordningsvakten ska först och främst upprätthålla ordningen genom uppmaningar och befallningar. Är det inte möjligt att upprätthålla säkerheten genom befallningar finns det några maktmedel som ordningsvakter tillåts använda. Dessa är gasspray, handklovar, knippförband av plast samt batonger som är max 70 centimeter långa (Ålands Landskapsregering, 2010, 106-108).

Ordningsvakter utgör en viktig del av det aktiva säkerhetsarbetet när man arrangerar ett evenemang. Deras arbetsuppgifter är att skydda evenemangets deltagare, hantera folkmassorna, samt förebygga brott av olika slag. De fyller även en viktig funktion vid olyckor då det oftast är ordningsvakterna som är först på plats när det har hänt något (Silvers, 2009, s. 113). En ordningsvakt måste enligt ordningsvaktslagen bära ett tydligt kännetecken på kläderna/uniformen som visar ordningsvaktens ställning, så att evenemangets deltagare och räddningsmyndigheter lätt ska kunna urskilja vem som arbetar som ordningsvakt (Ålands Landskapsregering, 2010, s. 109).

Ordningsvakternas arbetsuppgifter är väldigt mångsidiga. Under ett evenemang kan ordningsvakterna jobba med:

- Kontrollera deltagarna när de anländer till evenemanget genom att till exempel kolla igenom väskor samt utföra visiteringar
- Hantera folkmassor genom att ge uppmaningar och direktiv
- Sätta upp olika avspärningar
- Kontrollera att deltagarna inte får tillgång till de områden som endast är till för personal
- Första hjälpen
- Övervakning (Silvers, 2009, s. 113)

Inför evenemanget måste alla ordningsvakter ha fått information om vilken arbetsuppgift hen kommer att ha. Därför är det bra om den säkerhetsansvariga har gjort upp ett schema på förhand som alla ordningsvakter ska följa under evenemangets gång. Då är det lätt för

ordningsvakterna att se vilket arbetsområde de har ansvar över, vilket minskar risken för att något område lämnas obevakat i misstag (Silvers, 2009, s. 118-119).

Kommunikation är en viktig del av arbetet för ordningsvakterna. För det första är det viktigt att alla ordningsvakter vet vem som är ansvarig för säkerheten på evenemanget, så att de vet vem de ska vidarebefordra information till. Det andra som måste fungera är kommunikationen mellan ordningsvakterna. Ett bra hjälpmedel är till exempel walkie-talkies. Med hjälp av dessa kan ordningsvakterna ha kontakt med varandra även om de är utspridda på ett stort område. Inträffar det då något problem vid ett ställe så kan ordningsvakterna i detta område lätt kalla in förstärkning från andra områden för att snabbt få kontroll över situationen (Silvers, 2009, s. 120-121).

2.3.3 Försäljning av alkohol

För att få servera alkoholhaltiga drycker vid ett evenemang krävs det att arrangören ansöker och blir beviljad ett serveringstillstånd. Detta serveringstillstånd beviljas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (Ålands Landskapsregering, 2013, s. 187).

Det finns några förutsättningar i alkohollagen som Ålands miljö- och hälsomyndighet måste beakta när de ska bevilja ett serveringstillstånd. Området och konstruktionerna där serveringen ska ske måste kunna övervakas av tillståndshavaren, samt att det måste finnas en plan för hur egenkontrollen ska gå till. Planen för egenkontrollen måste vara ett skriftligt dokument där arrangören har gjort en rimlig uppskattning och beskrivning av de risker som finns i samband med förtäring av alkoholhaltiga drycker, och sedan ska det även finnas en plan för hur övervakningen på serveringsområdet ska gå till. Det ska även finnas en plan på hur man som arrangör ska hantera olika situationer som kan uppstå samt hur arrangören tänkte åtgärda upptäckten av brister (Finlex, 2017, §56).

Alkohollagen tillåter servering av alkohol mellan 09.00-01.30. Förtäring av den serverade alkoholen är tillåten ytterligare en timme efter att serveringen avslutas (Finlex, 2017, §44). Den alkohol som säljs på serveringsområdet får endast säljas i öppnade förpackningar eller serverade i glas/annat dryckeskärl (Finlex, 2017, §41). De som köper alkoholhaltiga drycker

och de som befinner sig på serveringsområdet måste kunna visa någon form av legitimation för att styrka sin ålder (Finlex, 2017, §40).

Under den tid som evenemanget serverar alkohol ska det finnas en ansvarig föreståndare på plats. Denna person måste vara minst 18 år gammal och måste ha ett intyg från Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet att hen har de kunskaper som krävs om alkohollagen (Finlex, 2017, §57).

På serveringsområdet bör det finnas en ordningsvakt för varje påbörjat hundratal kunder. Dessa ordningsvakter har ansvaret för säkerheten på serveringsområdet. De har rätt att avvisa kunder från serveringsområdet som de anser är överförfriskade, samt övervakar att kunderna endast förtär alkohol som är inköpt på serveringsområdet. Egen medhavd alkohol har ordningsvakterna rätt att beslagta från kunden (Finlex, 2017, §36).

Om en kund blir så överförfriskad att hen inte är kapabel att ta hand om sig själv, och inte har några bekanta med sig som är i skick att ta hand om denna person så är det arrangörens ansvar att denna person blir omhändertagen. Beroende på berusningsgraden hos kunden finns det ett par olika saker man kan göra. När kunden fortfarande är kontaktbar kan man erbjuda vatten, kaffe eller mat för att minska på berusningsgraden, sedan kan personalen ringa efter en taxi för att säkerställa att kunden kommer hem. Har det gått så långt att kunden blivit berusad till den grad att det inte går att få kontakt med hen, så är det bäst att ringa till räddningsmyndigheten så får de komma och ta hand om kunden. Under tiden som personalen väntar på att räddningsmyndigheten kommer till platsen får kunden inte lämnas ensam, utan någon måste hela tiden övervaka att kunden andas och inte ligger i en position att hen riskerar att kvävas av sina egna spyor om hen skulle börja kräkas (Tarlow, 2002, s. 72).

2.3.4 Brandsäkerhet

Det finns flera olika orsaker till att en brand kan drabba ett evenemang. De vanligaste är anlagda bränder, elbränder och bränder på grund av pyroteknik. Bränder som uppstår på

grund av pyroteknik eller elapparater sker på grund av olyckliga omständigheter eller oförsiktighet. De anlagda bränderna däremot kan ske på grund av flera olika motiv;

- Ekonomiska motiv där anläggaren kanske försöker skada en konkurrent, eller försöker få ut försäkringspengar.
- Irrationella motiv där den som anlägger branden kanske lider av psykologiska problem, eller så kanske personen rent av njuter av att se saker brinna.
- Personliga motiv där anläggaren vill ses som en hjälte som släcker branden, eller anläggaren kanske vill dölja andra brott som begåtts på platsen (Wermdalen, H. & Nilsson, K., 2012, s. 445-447).

För att förhindra att dessa bränder uppstår bör evenemangsarrangören följa de direktiv och förordningar som finns när det gäller att använda pyroteknik, samt använda certifierade elektriker så att elinstallationerna blir gjorda på ett korrekt sätt. De anlagda bränderna kan man som arrangör försöka förhindra genom att försöka hålla området fritt från brandfarligt material och brännbara föremål. Det är även fördelaktigt att utbilda personalen i brandskydd och även inkludera information om anlagda bränder, samt lägga fram ett system där anställda kan rapportera om de ser något misstänksamt på evenemangsområdet (Wermdalen, H. & Nilsson, K., 2012, s. 445-447).

Det finns flera förebyggande åtgärder som en evenemangsarrangör kan göra för att förhindra att en brand uppstår. Dessa åtgärder görs så att arrangören kan rädda liv om en brand uppstår, skydda egendomen på området samt skydda evenemangets framtida verksamhet. De åtgärder som kan utföras är; utforma en räddningsplan vid uppkomst av brand, utbilda personalen, se till att all utrustning (larm, brandsläckare, brandfiltar och dylikt) är uppdaterad och i skick, se till att nödutgångar inte är blockerade och olåsta (Wermdalen, H. & Nilsson, K., 2012, s. 452).

Om det uppstår brand under ett evenemang ska alla besökare ledas ut genom nödutgångar till en på förhand utsedd samlingspunkt. Under evenemang handlar det ofta om stora folkmassor, så då gäller det för personalen att få ut alla besökare på ett lugnt och organiserat sätt så att panik inte uppstår. Skapas det trängsel vid en nödutgång samtidigt som besökarna drabbas av

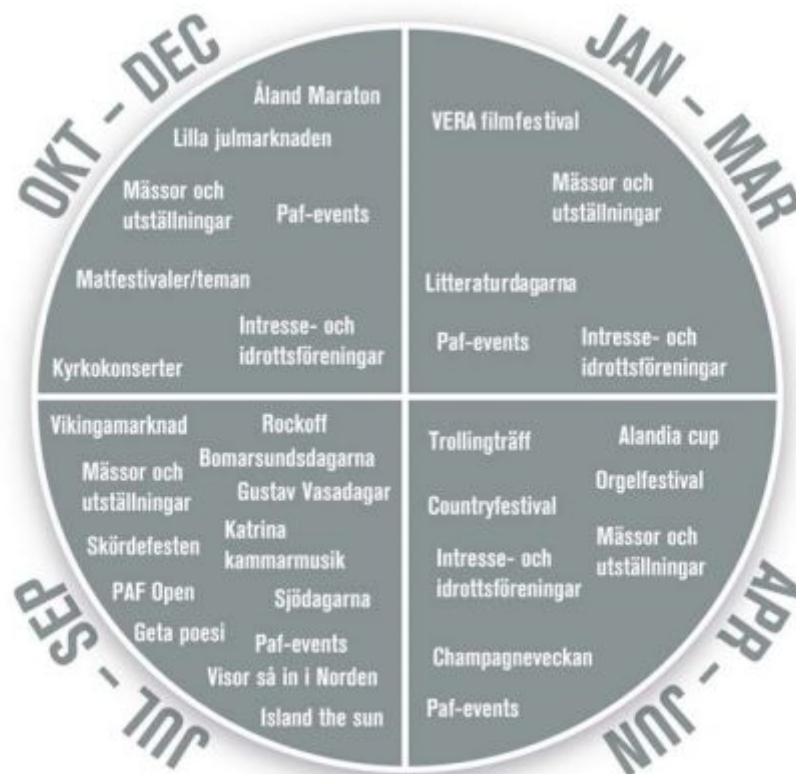
panik finns det en stor risk att besökare blir omkullknuffade eller trillar omkull, och sedan trampas ihjäl av folkmassan som desperat försöker ta sig ut. För att förhindra att detta händer bör evakueringen ske på flera olika ställen, utrymningsvägarna bör vara minst 0,9 meter breda och nödbelysning bör finnas för att guida gästerna ut (Wermdalen, H. & Nilsson, K., 2012, s. 458-459).

2.4. Evenemang på Åland

2.4.1 Utbud av evenemang på Åland

I turismstrategin för Åland 2012-2022 som är skriven av Visit Åland och Ålands Landskapsregering kan man läsa om evenemangsåret på Åland som det ser ut i dagens läge. De flesta evenemang faller in under turismens högsäsong som är juni-augusti, men det finns evenemang som arrangeras året runt (Ålands Landskapsregering, 2012, s. 12).

I januari-mars arrangeras VERA-filmfestival, litteraturdagarna samt olika mässor och utställningar. April-juni arrangeras bland annat Alandia Cup, countryfestivalen, orgelfestival och trollingträff. I juli-september arrangeras de mest besökta evenemangen som Rockoff, vikingamarknaden, skördefesten och sjödagarna. Under samma månader arrangeras även Katrina kammarmusik, visor så in i Norden samt Geta poesi och ett flertal andra evenemang. Under de sista månaderna på året, oktober-december, arrangeras lilla jul marknaden, Åland marathon och olika kyrkokonserter (Ålands Landskapsregering, 2012, s. 12). Figur 3 visar en illustration av evenemangsåret på Åland.

Figur 3 visar Evenemangsåret på Åland enligt Turismstrategin för Åland 2012-2022 (Ålands Landskapsregering, 2012, s. 12).

Utöver de evenemang som tas upp i turismstrategin för Åland 2012-2022 finns det evenemang på Åland som går av stapeln flera gånger under året och därför inte finns i bilden av evenemangsåret. Exempel på dessa är bland annat IFK Mariehamns och Åland Uniteds fotbollsmatcher. Även de olika evenemangen som arrangeras på Alandica kan nämnas i det här sammanhanget, då det arrangeras allt från konserter, teaterföreställningar och olika föreläsningar under årets alla månader (Åland United ; Alandica ; IFK Mariehamn).

2.4.2 Ansökningar som måste göras för att arrangera ett evenemang på Åland

Det finns ett flertal ansökningar som en evenemangsarrangör måste göra före de kan arrangera ett evenemang på Åland. Det första är att arrangören, senast 5 dygn innan evenemanget, måste göra en anmälan om att de tänker hålla en offentlig tillställning. Denna ansökan måste lämnas in till polismyndigheten. I ansökan måste det finnas

kontaktinformation till arrangören, information om evenemangets syfte och program, evenemangets plats, uppskattad publikmängd, start- och uppskattad sluttid för evenemanget, uppgifter om evenemangets ansvarsförsäkring om en sådan finns, information om alkoholserving på området, en utarbetad plan för trafikarrangemangen runt evenemanget, samt en säkerhets- och räddningsplan (Polisstyrelsen, 2016, s. 1-2).

Säkerhets- och räddningsplanen ska godkännas av de lokala räddningsmyndigheterna och måste därför ges till dessa myndigheter senast 14 dagar innan evenemanget startar.

Räddningsplanen måste innehålla en beskrivning av evenemanget, en områdeskarta där eventuella serveringsområden märkts ut samt andra viktiga platser som anses viktiga ur säkerhetsperspektiv (exempelvis nödutgångar, första hjälpen), information om vilka på evenemanget som är ansvariga för säkerheten under evenemanget, en bedömning av riskerna, tydliga instruktioner vad som ska göras om en olycka sker, evenemangets försäkringar, samt en plan på hur många ordningsvakter som behövs samt vilka uppgifter dessa ordningsvakter kommer jobba med under evenemanget. Evenemangsarrangören behöver även utreda hur de kan förebygga olyckor genom att se efter nödutgångar, brandsläckare/annan släckningsutrustning, förvaringen av brandfarliga material, samt se till att det finns dugliga räddningsvägar till evenemanget. Ska det anordnas fyrverkerier i samband med evenemanget måste detta godkännas på förhand av räddningsmyndigheten (Polisstyrelsen, 2016, s. 3-4).

Beroende på evenemangets karaktär finns det även andra anmälningar som måste göras till olika myndigheter. Till Ålands Miljö- och Hälsomyndighet måste det till exempel göras;

- Anmälan om buller
- Anmälan om serveringstillstånd
- Anmälan om försäljning eller servering av livsmedel
- Avfallshanteringsplan som måste godkännas
- Anmälan om evenemangets sanitetsutrymmen

Är evenemanget på en sådan plats att det krävs att en gata eller flera gator måste stängas av måste en anmälan göras till Mariehamns stad så att evenemanget får ett tillstånd att använda gatan (Polisstyrelsen, 2016, s. 3).

3. EMPIRI

3.1 Presentation av informanter

I detta stycke kommer informanterna och de evenemang de arrangerar att presenteras. Informanterna hålls anonyma då de inte vill att deras säkerhetsarbete ska offentliggöras via detta arbete.

3.1.1 Informant 1

Säkerhetsansvarig vid en organisation som anordnar flera olika evenemang året runt på Åland.

3.1.2 Informant 2

Säkerhetsansvarig vid en organisation som anordnar flertalet stora evenemang på Åland.

3.1.3 Informant 3

Säkerhetsansvarig vid en organisation som anordnar flera evenemang av samma typ under stora delar av året på Åland.

3.1.4 Informant 4

Informatör från en organisation som anordnar ett stort evenemang under sommaren på Åland.

3.2 Resultat av intervjuer

I detta kapitel presenteras en sammanställning av svaren som jag har fått från informanterna. Jag har valt att sammanställa frågorna så att alla informanternas svar samlas under samma fråga, och jag har gjort vissa ändringar i svaren så att informanterna ska kunna hållas anonyma. Jag har intervjuat fyra informanter som har fått svara på elva öppna frågor som handlar om säkerheten kring evenemangen de representerar.

3.2.1 Evenemangets säkerhetspersonal

Har ni någon anställd inom organisationen som arbetar med säkerhetsfrågor?

På denna fråga var svaren rätt liknande från alla informanter. Alla organisationer hade en person som är huvudansvarig för säkerheten vid evenemangen. Informant 1 och 3 hade även en vice-ansvarig inom organisationen. Informant 1, 2 och 3 har alla jobbat länge med respektive evenemang medan informant 4 representerar en organisation som har ett system där det utses en ansvarig varje år.

3.2.2 Risker kring evenemangen

Vilka risker anser ni finns i samband med era evenemang?

Informant 1 räknar upp flera risker: besökare som försöker förstöra utrustning, besökare som försöker skada andra besökare eller evenemangets personal, droger, alkohol, berusning och sexuellt ofredande.

Informant 2 nämner risker som olika sjukdomsfall, någon knasboll som försöker ta sig in och skada besökare, terroraktioner som till exempel att köra in en lastbil i folkmassor som samlas i samband med evenemanget.

Informant 3 anser att de risker som finns i samband med hans evenemang är besökare som tar sig in på otillåtna områden, besökare som hamnar i luven på varandra, otillåten användning av olika typer av tillhyggen, rasism och diskriminering av besökare, besökare som är påverkade av alkohol.

Informant 4 tar upp evenemangets närhet av vatten som en risk. Det vill säga att någon av evenemangets besökare råkar trilla i vattnet, eventuellt alkoholpåverkad, och sedan i värsta fall skulle drunkna. Även sjukdomsfall, olyckor på grund av fysisk aktivitet och brännskador nämns som risker i samband med evenemanget.

Hur har ni identifierat dessa risker?

Informant 1 och 3 analyserar varje evenemangstillfälle separat för att på så vis försöka förutse riskerna och vilket personalbehov som finns på säkerhetssidan. De anser även att arbetserfarenhet inom evenemangssäkerhet bidrar till hur de identifierar riskerna som finns i samband med evenemanget. Informant 3 säger även att hen jobbar efter principen att förbereda sig för det värsta men att alltid hoppas på det bästa inför evenemanget. Hen får även möjlighet att åka på en arbetsresa tillsammans med andra säkerhetsansvariga en gång varje år, där de blir informerade om nya risker som finns i samband med liknande evenemang som hålls i Sverige och Finland. Informant 2 använder sig även av arbetserfarenhet för att identifiera risker, men analyserar även evenemangets område för att se vilka risker som finns vid evenemanget.

Informant 4 säger att evenemanget identifierar de risker som finns i samband med att de fyller i den räddningsplan som ska lämnas in till räddningsverket för att godkännas innan evenemanget.

Hur har säkerhetstänket förändrats med tiden?

På den här frågan skiftade svaren mycket mellan de olika informanterna. Informant 1 ansåg att det har förändrats mycket under de senaste 15 åren som hen har jobbat med säkerheten.

Hen anser att toleransen för berusningsgrad och konsekvenserna av detta (som slagsmål och gruff) generellt var mycket högre förr. Hen säger också att säkerhetspersonalen försöker jobba mer i ett förebyggande syfte nu, och då stoppa potentiella problemsituationer innan de blir stora problem. Utöver detta nämner även hen att drogproblematiken har blivit större på senare tid, och även den psykiska ohälsan ökat hos evenemangets besökare.

Informant 2 anser att hens evenemang inte har gått igenom någon större förändring. Det enda som påverkat säkerhetstänkandet på senare tid är trenden som pågått i Europa med terrorbrott där lastbilar kört in i folkmassor och skadat människor.

Informant 3 anser att det inte skett någon större skillnad på Åland, och informant 4 säger att den förändring som hen har märkt av är att det nu är krav från polisen på att det ska finnas ordningsvakter på evenemangsområdet, medan för fyra-fem år sedan så var det accepterat att endas ha evenemangsvärdar på området.

3.2.3 Kommunikation med evenemangsbesökare

Hur kommunicerar ni med era besökare om någonting oväntat skulle ske under evenemangets gång?

Informant 1 använder sig av megafon för att kommunicera med evenemangsbesökarna, samt muntliga anvisningar från ordningsvakter och annan personal.

Informanter 2, 3 och 4 sade i intervjuerna att de använder sig av speaker-systemet som finns på evenemangsområdet för att kommunicera med evenemangsbesökarna om det skulle behövas. Sedan används ordningsvakter och evenemangsvärdar som stöttning för att kommunicera ut budskapet till besökarna efter att informationen gått ut i speaker-systemet.

3.2.4 Ordningsvakter

Hur många ordningsvakter finns på evenemanget?

Informant 1 berättar att hen anpassar antalet ordningsvakter efter hur evenemanget ser ut. Allt från 4-11 ordningsvakter kan vara på jobb under ett evenemang. Här anpassas alltså antalet ordningsvakter efter det uppskattade behovet.

Informant 2 säger att de använder sig av sex-åtta ordningsvakter vid evenemangen, och sedan finns det cirka tio evenemangsvårdar som hjälper till med vissa uppgifter.

Informant 3 är det evenemang som i den här undersökningen använder sig av flest ordningsvakter vid ett evenemang. De använder sig av allt från 15-30 ordningsvakter vid ett evenemang, detta beroende på hur besöksprofilen ser ut samt vilken tid/dag evenemanget går av stapeln.

Informant 4 uppger det minsta antalet ordningsvakter i den här undersökningen, då de använder sig av 3 ordningsvakter och ett par områdesvårdar. Här är det samma antal ordningsvakter under hela evenemangets gång, och har varit samma antal år efter år.

Hur arbetar ordningsvakterna? Och hur kommunicerar de med varandra?

Informant 1 uppger att ordningsvakterna har sina egna stationer som de ansvarar över under evenemanget. Ordningsvaktchefen har ett mer övergripande ansvar och agerar mer som ett bollplank för ordningsvakterna om de skulle behöva stöttning i någon situation.

Ordningsvakterna bevakar att besökarna håller sina drycker inom serveringsområden, hjälper besökare som skadat sig, tar ut personer från evenemanget som är för berusade, avstyr bråk och tjafs som kan uppstå mellan evenemangsbesökare.

Informant 2 har ordningsvakter som arbetar mest med övervakning av besökarna under tiden som evenemanget pågår. De finns där för att hjälpa besökarna om det skulle behövas, vid till exempel sjukdomsfall eller liknande.

Informant 3 berättar att ordningsvakterna är stationerade runt hela evenemangsområdet och har egna zoner som de ansvarar över. Ordningstvakternas uppgifter består av att bevaka besökarna, kontrollerar och visiterar (vid behov) besökarna vid entrén, kontrollerar att alkoholhaltiga drycker hålls inom serveringsområdet, bevaka att besökare inte tar sig in på avgränsade områden.

Informant 4 säger att ordningstvakterna är stationerade vid evenemangets olika entréer och de står där för att entréerna även fungerar som slutet på evenemangets serveringsområde. Sedan har de en ordningstvakt som står på en punkt där evenemangsområdet är i närheten av vatten, för att på så vis kunna stoppa människor som kan vara på väg ner i vattnet i misstag.

Kommunikationen mellan ordningstvakterna sker via komradio uppger informant 1, 2 och 3. Informanterna anser att detta är ett fördelaktigt system då det kan användas av många ordningstvakter samtidigt och att alla då kan få information om situationer som uppstår i realtid. Komradios kan även användas över ett större område, och möjliggör då för ordningstvakterna att bevaka ett större område samt snabbt kalla på backup till en plats om så skulle behövas.

Informant 4 säger att ordningstvakterna vid hans evenemang endast använder mun-till-mun kommunikation.

Finns det någon utarbetad strategi för att hantera folkmassorna om något oväntat skulle hända?

Alla informanter hänvisar här till att det finns en utarbetad räddningsplan för alla de olika evenemangen, och att det i denna plan finns en färdig strategi för hur all personal ska gå tillväga om något oväntat skulle ske och evenemanget skulle behöva utrymmas med omedelbar verkan.

Denna räddningsplan måste göras upp innan evenemangets början då det är krav från räddningsmyndigheterna att den lämnas in för godkännande senast 14 dagar innan evenemanget går av stapeln (Polisstyrelsen, 2016, s. 3-4).

3.2.5 Försäljning av alkohol

Har ni någon försäljning av alkohol? Hur fungerar det?

Alla informanter uppger att det säljs alkohol under evenemangen de representerar. Syftet med alkoholförsäljningen skiljer dock mellan de olika evenemangen.

Informant 1 säger att hans evenemang bedriver ett serveringsområde och att försäljningen av alkohol fungerar bra under evenemangen. Försäljningen kan ibland leda till att evenemangsbesökare blir överförfriskade, bråkiga, utför sexuella trakasserier mot andra besökare och personal, men att det då tas om hand av ordningsvakter på plats.

Informant 2 uppger att det finns ett serveringsområde i anslutning till evenemangsområdet, men att det är ett inhyrt företag som står för försäljningen av alkohol. Detta företag får alltså själva se till att alkoholtillstånd finns för tidsperioden för evenemanget, samt att serveringsområdet kontrolleras av ordningsvakter. Informanten säger att det har fungerat bra på det här viset, och att syftet med alkoholförsäljningen är att kunna erbjuda gästerna en drink eller två under evenemangets gång.

Informant 3 berättar att det finns två-tre serveringsområden på hans evenemang. Antalet kan alltså variera beroende på hur behovet ser ut inför evenemanget. Hen säger att försäljningen fungerar bra under evenemangen, och att syftet med alkoholförsäljningen är att kunna erbjuda besökarna en öl eller en cider i samband med evenemanget.

Informant 4 säger att det finns ett serveringsområde som evenemangsarrangören ansvarar över, och att det sedan finns ytterligare ett serveringsområde i anslutning till evenemanget vid

en närliggande restaurang. Restaurangen får då ansvara över sitt eget serveringsområde under evenemangets gång och evenemangsarrangören ansvarar över evenemangets eget serveringsområde. Försäljningen av alkohol fungerar bra enligt informanten.

3.2.6 Samarbete med myndigheter

Har ni något samarbete med myndigheter som polis/brandkår/ambulans?

Samtliga informanter säger att de har aktiva samarbeten under evenemangen med:

- Ålands polismyndighet
- Räddningsverket
- Ambulanspersonal

Vilka ansökningar måste göras i samband med ert evenemang?

Alla informanter uppger att det måste göras olika ansökningar i samband med evenemangen. Gemensamt för alla evenemang är att de måste ansöka om alkoholtillstånd och lämna in en räddningsplan.

Informant 1 säger att de ansöker om förlängt serveringstillstånd.

Informant 2 uppger att de ansöker om att stänga av vissa gator i anslutning till evenemanget.

Informant 2 och 3 säger att de, vid vissa tillfällen, har ansökt om tillstånd att använda pyroteknik.

Informant 2 och 4 uppger att de gör en anmälan om att anordna en offentlig tillställning till Ålands polismyndighet.

Informant 3 och 4 säger att de ansöker om ett lotteritillstånd till evenemanget.

4. DISKUSSION

Evenemangssäkerheten är en viktig punkt när ett evenemang arrangeras och pågår, både för arrangören och för besökaren. Säkerheten finns där för att se till att besökaren har en positiv och trygg upplevelse. Det förebyggande säkerhetsarbetet med riskidentifikation och riskanalys lägger grunden för att det aktiva säkerhetsarbetet under evenemanget ska fungera. Genom att göra en grundlig riskidentifikation och riskanalys kan arrangören hitta punkter som måste åtgärdas innan evenemanget börjar, och på så vis skapa en trygg miljö.

I teoridelen nämns det mycket om riskidentifikation och riskanalysmetoder. Eftersom jag enbart intervjuade evenemang som har pågått under många år på Åland var detta något som evenemangen i praktiken hade god kunskap om. Respondenterna kunde ge bra svar på vilka risker som fanns i samband med deras evenemang. Risker som nämns av respondenterna är skadegörelse, överförfriskning, droger, sexuella trakasserier, sjukdomsfall, terrordåd, risk för drunkningsolyckor, slagsmål, rasism och diskriminering. Vad man även kan se är att alla respondenter använder sig av analysmetoder för att kunna analysera vilka risker som finns i samband med evenemanget. Alla evenemang jag intervjuat har pågått i flera år. Det skulle därför varit bra om jag hade haft möjlighet att intervjua ett evenemang som är helt nytt. Ett nytt evenemang skulle behöva göra en mycket grundligare riskidentifikation och riskanalys då de inte har någon erfarenhet av tidigare år att basera sina svar på.

Alla evenemang på Åland måste göra en säkerhets- och räddningsplan som ska godkännas av räddningsmyndigheten. Detta är något som görs av alla evenemang och det är även ett dokument som används som bas för hur evenemangets personal ska gå tillväga om de måste hantera folkmassorna vid någon typ av nödsituation. Säkerhets- och räddningsplanen specificerar hur evenemanget kommunicerar med sina evenemangsbesökare vid en eventuell evakuering. Detta bekräftas av respondenterna i intervjuerna, då alla uppgav att ordningsvakter, speakersystem och megafoner finns tillgängliga för att kunna kommunicera med evenemangets besökare.

Ordningsvakter används på alla evenemang då de är en väsentlig del i att upprätthålla ordningen och säkerheten på ett evenemang. Respondenterna uppgav alla att det använder sig av utbildade ordningsvakter vid evenemangen. Det skiljer ganska mycket mellan hur många ordningsvakter som fanns på evenemangen då det varierar från 3-30 ordningsvakter. Detta beror på evenemangets karaktär samt besöksprofil enligt respondenterna. Tre av respondenterna uppger att ordningsvakternas kommunikation sinsemellan sker via KomRadio, och en av respondenterna uppger att ordningsvakterna använder sig av mun-till-mun kommunikation. Ordningsvakternas arbetsuppgifter i praktiken överensstämmer med de som nämns i teorin och de har alla förbestämda arbetsstationer under evenemangets gång.

Försäljning av alkohol uppges av respondenterna att är något som sker på alla evenemang. Alla evenemang har fått serveringstillstånd av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, och en av respondenterna uppger även att de blivit beviljade förlängda serveringstillstånd. Respondenterna säger att försäljningen av alkohol fungerar bra under evenemangen, men att det finns fall då alkoholen leder till att besökare blir överförfriskade eller på annat sätt störiga (exempelvis bråk och sexuella trakasserier).

Den frågeställning som gav mest skiftande svar bland respondenterna var hur säkerhetstänkandet har förändrats med tiden. En av respondenterna anser att det skett en stor förändring under de senaste åren då det blivit vanligare med droger och olika psykiska problem hos evenemangsbesökarna, samt att toleransen mot berusning och bråk har blivit lägre nu än den var för 15 år sedan. De andra respondenterna anser att det inte har skett någon större förändring på evenemangen. Några saker har förändrats, som risken för terrorbrott har ökat när större folkmassor samlas, och att ett av evenemangen uppger att de nu har krav på sig från polisen att det måste finnas utbildade ordningsvakter på området.

Samarbete med olika myndigheter är något som sker genomgående för alla evenemang. Alla respondenter uppger att de i praktiken har aktiva samarbeten med polis, ambulans och räddningstjänst. Samarbetet har olika karaktär. Polis och räddningstjänst godkänner vissa ansökningar som evenemangen ansöker om för att få tillstånd att arrangera evenemangen. Polisen visar sig även fysiskt på plats på evenemangen om de blir kallade dit, eller bara

genom ett besök för att kolla läget. Respondenterna säger även att de ansöker om olika tillstånd till andra myndigheter som Ålands miljö- och hälsomyndighet och Mariehamns stad.

5. SLUTSATS

Under tiden som jag arbetat med den här undersökningen har syftet varit att ta reda på vilka risker som finns vid ett evenemang på Åland, samt att undersöka hur evenemangsarrangörer arbetar med säkerheten inför och under ett evenemang. Jag anser att undersökningen har svarat på mina frågeställningar och att undersökningens resultat är trovärdigt, och att undersökningen därför har fyllt sitt syfte.

Åland är ett litet samhälle och evenemangen som hålls här är av relativt liten storlek. Undersökningen visar att arrangörerna trots Ålands småskalighet tar säkerheten på allvar, och arbetar med olika metoder för att förebygga att något som orsakar fara för besökare och personal skulle ske under evenemanget. Besöksprofilen analyseras av vissa på förhand för att arrangören sedan ska kunna vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder för att minimera risker och hot. Undersökningen visade även att alla undersökta evenemang gör en räddnings- och säkerhetsplan innan evenemanget som en förebyggande åtgärd.

Ordningsvakter är ett bra medel att använda vid ett evenemang för att upprätthålla säkerheten, och det visar även denna undersökning. Alla undersökta evenemang använder sig av ordningsvakter. Antalet ordningsvakter som arbetar vid evenemangen varierar ganska stort, då arrangörerna uppger att det används från 3-30 ordningsvakter vid olika evenemang. Alkoholförsäljningen vid evenemangen följer de lagar och riktlinjer som finns, och fungerar bra enligt arrangörerna.

Slutsatsen jag kommit fram till under den här undersökningen är att det finns risker i samband med evenemang som arrangeras på Åland. Evenemangsarrangörerna tar dessa risker på allvar och arbetar förebyggande inför evenemanget med olika metoder för att sedan kunna göra åtgärder för att minska riskerna. Under evenemangets gång finns det utbildade ordningsvakter på evenemangen, som sköter säkerheten och övervakar besökarens och personalens säkerhet.

5.1 Förslag på vidare forskning

Förslag på vidare forskning skulle vara att jämföra hur evenemangsarrangörer i en större stad som till exempel Stockholm eller Helsingfors arbetar, då det där ofta handlar om evenemang av den större modellen med mycket större besöksantal. För att sedan jämföra det resultatet med hur arbetet går till här på Åland.

Ett annat förslag skulle vara att göra en undersökning på hur nystartade evenemang arbetar med säkerheten inför sitt första evenemang. Detta skulle vara intressant då det skulle ge en tydligare bild av hur en arrangör identifierar alla risker i samband med evenemanget. Då skulle man även kunna se hur de väljer att från början strukturera upp säkerheten under evenemangets gång, samt vilka eventuella förändringar de tvingas göra under själva evenemanget om de märker att de måste göra några förändringar från den ursprungliga planen.

KÄLLOR

Alandica. (2018). Hämtad 2018-10-26 från <https://www.alandica.ax/>

Christensen, L., Engdahl, N., Gräås, C. & Haglund, L. (2016). *Marknadsundersökning* (4. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Faughnder, R. (2016). Coachella by the numbers: a breakdown of the festival's \$700-million impact. *Los Angeles Times*. Hämtad 2018-04-28 från <http://www.latimes.com/entertainment/envelope/cotown/la-et-ct-coachella-economy-by-the-numbers-20160420-story.html>

Finlex. (2017). *Alkohollag 1102/2017*. Hämtad 2018-04-28 från <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2017/20171102>

Getz, D. (2012). *Event studies* (2. ed. ed.). London: Routledge.

Hernandez, D., McCarthy, T. & McGowan, M. (2017) Mandalay bay attack: at least 59 killed in deadliest US shooting. *The Guardian*. Hämtad 2018-04-28 från <https://www.theguardian.com/us-news/2017/oct/02/las-vegas-active-shooter-harvest-country-music-festival>

IFK Mariehamn. (2018). Hämtad 2018-10-26 från <http://www.ifkfotboll.ax>

Laurell, A. (2017). Detta har hänt - sexuella övergrepp på Brävallafestivalen. *Svt Nyheter*. Hämtad 2018-04-28 från <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/detta-har-hant-sexuella-overgrepp-pa-bravallafestivalen>

Lindström, A. (2017). Den långa fula supportersvansen. *Nya Åland*. Hämtad 2018-04-28 från <http://www.nyan.ax/ledare/den-langa-fula-supportersvansen/>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2015) *Säkerhetsguide för evenemang*.

Hämtad 2018-04-28 från

<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27991.pdf>

Polisstyrelsen. (2016). *Att tänka på när man anordnar en offentlig tillställning*. Hämtad

2018-10-14 från https://www.poliisi.fi/tillstand/anmalan_om_offentliga_tillstallningar

Rowe, P. (2017). Comic-Con by the numbers. *The San Diego Union-Tribune*. Hämtad

2018-04-28 från

<http://www.sandiegouniontribune.com/entertainment/comic-con/sd-me-con-numbers-20170715-story.html>

Silvers Rutherford, J. (2008). *Risk Management for Meeting and Events*. Oxford:

Butterworth-Heinemann.

Tacopino, J. (2017). At least 22 dead after explosion at Ariana Grande concert. *New York*

Post. Hämtad 2018-04-28 från

<https://nypost.com/2017/05/22/explosion-erupts-at-ariana-grande-concert-in-uk/>

Tarlow, P. (2002). *Event Risk Management and Safety*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Tum, J., Norton, P. & Nevan Wright, J. (2006). *Management of Event Operations*. Oxford:

Butterworth-Heinemann.

Wermdalen, H. & Nilsson, K. (2012). *Säkerhetsboken 2.0*. Stockholm: Security Manager.

Ålands Landskapsregering. (2010). *Landskapslag om ordningsvakter*. Hämtad 2018-04-28

från

http://old.regeringen.ax/.composer/upload/modules/lagar/afs2010_nr28.pdf

Ålands Landskapsregering. (2013). *Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om alkohol*. Hämtad 2018-04-28 från http://old.regeringen.ax/.composer/upload/modules/lagar/afs2013_nr58.pdf

Ålands Landskapsregering. (2012). *Turismstrategi för Åland 2012-2022*. Hämtad 2018-10-14 från <https://www.regeringen.ax/sites/www.regeringen.ax/files/attachments/page/turismstrategi-for-aland-2012-2022.pdf>

Åland United. (2018). Hämtad 2018-10-26 från <https://www.laget.se/ALANDUNITEDALAG>

BILAGOR

Intervjufrågor

1. Har ni någon anställd inom organisationen som arbetar med säkerhetsfrågor?
2. Vilka risker anser ni finns i samband med era evenemang?
3. Hur har ni identifierat dessa risker?
4. Hur har säkerhetstänkandet förändrats med tiden?
5. Hur kommunicerar ni med era besökare om någonting oväntat skulle ske under evenemangets gång?
6. Hur många ordningsvakter finns på evenemanget?
7. Hur arbetar ordningsvakterna? Och hur kommunicerar de med varandra?
8. Finns det någon utarbetad strategi för att hantera folkmassorna om något oväntat skulle hända?
9. Har ni någon försäljning av alkohol? Hur fungerar det?
10. Har ni något samarbete med myndigheter som polis/brandkår/ambulans?
11. Vilka ansökningar måste göras i samband med evenemanget?